

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ

ЗРОСТАЮЧА ОСОБИСТІТЬ У СМИСЛОЦІННИСНИХ ОБРИСАХ

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 жовтня 2019 року*

Івано-Франківськ
«НАІР»
2019

УДК 371.4:001.76
ББК 74.200
3-90

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 9 від 26 вересня 2019 року)*

Рецензенти:

*Гавриш Н.В., доктор педагогічних наук, професор
Журба К.О., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
Шахрай В.М., доктор педагогічних наук, доцент*

Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / [За ред. І.Д. Бега, Р.В. Малиношевського]. Івано-Франківськ : НАІР– 2019. – 340 с.

ISBN 978-966-2716-35-1

У збірник увійшли матеріали учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах», в яких представлені теоретико-практичні досягнення та наукові розвідки науковців, керівників експериментальних майданчиків, аспірантів та докторантів Інституту проблем виховання НАПН України, здійснені у галузі теорії і методики виховання, соціальної роботи та дошкільної педагогіки.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Актори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 371.4:001.76
ББК 74.200

ISBN 978-966-2716-35-1

ЗМІСТ

<i>Бех І.Д.</i> Вміння переконувати як складова професіоналізму педагога	7
<i>Алексєєнко Т.Ф.</i> Актуальні виклики та перспективи соціальної роботи з вимушеними переселенцями в громаді	11
<i>Анісімова О.Е.</i> Специфіка взаємодії вихователя та дітей в освітньому процесі закладу дошкільної освіти	15
<i>Антонова О.А.</i> Проблеми професійного самовизначення учнів у закладах позашкільної освіти науково-технічного напрямку	20
<i>Безкоровайна О.В.</i> Програмно-методичне забезпечення виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці в соціально-ціннісній діяльності	24
<i>Безрук К.О.</i> Просоціальні проекти у діяльності учнівського самоврядування	29
<i>Бейгер Г.</i> Актуальні стандарти опіки, виховання і терапії в установах замісної опіки в Польщі	32
<i>Бессараб Н.А.</i> Формування професійної компетентності педагогів як умова виховання міжкультурної толерантності молодших школярів ..	36
<i>Бибик Д.Д.</i> Соціально-педагогічний супровід дітей вимушених переселенців у школі соціального лідерства	41
<i>Богомолва Н.М.</i> Педагогічні умови формування рис громадянськості у старшокласників у полікультурному регіоні.....	46
<i>Бойко А.Е.</i> Розвиток наскрізних умінь вихованців гуманітарного напрямку в умовах НУШ та модернізації позашкільної освіти	51
<i>Васильєва С.А.</i> Значення батьківської громади в руховому розвитку дітей третього року життя	56
<i>Вербицький О.В.</i> Виховання активної громадянської позиції учнів підліткового віку в закладах позашкільної освіти	60
<i>Вишнівська Н.В.</i> Особливості виховання гуманності в учнів молодшого шкільного віку	63
<i>Вороніна Г.Р.</i> Новітні підходи до розвитку емоційного інтелекту.....	68
<i>Вороніна Г.Л.</i> Методичні аспекти діяльності куратора дитячої шкільної організації	72
<i>Гаврилюк В.Ю.</i> Інформаційно-освітнє середовище закладу позашкільної освіти як засіб формування ціннісних орієнтирів суб'єктів виховної взаємодії	76
<i>Гавриш Н.В., Гладун Л.В., Мартинюк Л.В.</i> Визначення педагогічних вимог до настільно-друкованих ігор як крок до їхньої стандартизації	81
<i>Гарбузюк І.В.</i> Досвід впровадження освітніх програм, спрямованих на розвиток життєвих навичок підлітків	86
<i>Голуб О.В.</i> Виховний потенціал викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки»	91

Гончар Л.В. Змістово-методичне забезпечення роботи педагогів з батьками з проблеми формування цінності життя у молодших підлітків	95
Гриців Т.Г. Методика виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки	100
Гуцан Л.А. Праця – головний вихователь учнів молодшого шкільного віку в умовах освітнього середовища	106
Журба К.О., Шкільна І.М. Виховання громадянськості у школярів в умовах глобалізації	112
Заредінова Е.Р. Принципи формування соціокультурних цінностей студентів у освітньому середовищі закладів вищої освіти	118
Заярна В.С. Уповадження STEM – освіти у виховний процес закладу позашкільної освіти	122
Зубалій М.Д. Ефективність організаційних форм готовності старшокласників до захисту Вітчизни	127
Казаннікова О.В. Зміст та організація психологічного супроводу дітей в закладах освіти	132
Канішевська Л.В. Форми і методи формування безпеки життя у старших підлітків як складника цінності життя	137
Кирилюк С.Д. Партнерська взаємодія школи та сім'ї як умова формування соціальної активності учнів	142
Кириченко В.І., Нечерда В.Б. Досвід упровадження виховних технологій у формуванні просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій	147
Кобилянська Ю.І. Phenomenon of Identity in National-Cultural Dimension	151
Колодзько І.М. Роль дозвіллевих центрів у неформальній освіті Королівства Швеція	155
Коломієць С.С. Виховний потенціал мовленнєвого матеріалу у навчанні іноземних мов та перекладу	159
Корнієнко А.В. Експериментальна перевірка змістово-методичного забезпечення освітнього процесу в гуртках декоративно-ужиткового мистецтва	162
Лесик А.С. Підготовка вихователів групи продовженого дня до формування комунікативної компетентності в молодших школярів	166
Литовченко О.В. Модернізація соціально-реабілітаційного напрямку позашкільної освіти у контексті освітніх змін	172
Логінова А.О. Використання квест-технологій у гармонізації взаємодії школярів з природою	176
Лось О.М. Психологічні аспекти статевого виховання особистості в дошкільному дитинстві	180
Маршицька В.В. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: сутність поняття	184
Мачула С.С. Роль пленерного живопису в естетичному вихованні підлітків у закладах позашкільної освіти	188

Мачуський В.В. Модернізація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти: шляхи реалізації	194
Морін О.Л. Перспективи подальших наукових пошуків у напрямі забезпечення трудового виховання молодших школярів	199
Нетреба М.М. Проблема формування лідерських якостей старшокласників в закладах загальної середньої освіти	204
Окушко Т.К. Проблема виховання громадянськості учнівської молоді в громадських об'єднаннях у науковому дискурсі: український та зарубіжний досвід	207
Остапенко О.І. Військово-патріотичне виховання старшокласників у процесі позакласної роботи	213
Охріменко З.В. Упровадження методики взаємодії школи і сім'ї у процесі трудового виховання учнів: досвід і перспективи	217
Просіна О.В. Теорія менеджменту І. Адізеса в управлінні освітньою діяльністю закладів позашкільної освіти	223
Пустовіт Н.А. Екологічна компетентність як показник гармонізації взаємодії школярів із природою	228
Рагозіна В.В. Реалізація художньо-естетичного розвитку дітей раннього віку у вітчизняному освітньому законодавстві	232
Роговець О.В. Формування цінності життя підлітків: практичний аспект	237
Селезньова О.О. Актуальність проблеми формування здорового способу життя молоді	242
Сергєєва Н.В. Діагностика міжособистісних відносин дітей-підлітків	247
Сіваченко І.Г. Аксиологічні засади діяльності педагога як вихователя Нової української школи	251
Солонська О.М. Створення виховного простору закладу освіти як чинника самовдосконалення вчителів	256
Таргоній І.В. Використання потенціалу позааудиторної діяльності педагогічних коледжів у вихованні толерантності у майбутніх вчителів ..	260
Тимофєєва І.Б. Виховний простір майбутніх учителів початкових класів	265
Тихенко Л.В. Пріоритети освітньої діяльності сучасного закладу позашкільної освіти	269
Тікан Я.Г. Аксиологічне виховання та формування європейських цінностей у студентів.....	274
Тіщенко А.В. SMART-технології в освітньому процесі.....	279
Третьяк О.П. Виховання морально-етичних цінностей у молодших школярів	286
Федоренко С.В. Навчальний предмет «Громадянознавство» в освітньому процесі міських технологічних коледжів Англії	291

Федорченко Т.Є. Тренінгова технологія з формування просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій – результат експерименту	294
Харченко Н.В. Переваги соціального партнерства в освіті.....	299
Хомич О.Л. Виховний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні просоціальної поведінки підлітків	303
Шаранова Ю.В. The us Students' Concept of Citizenship.....	308
Шахрай В.М. Підсумки експериментальної роботи з формування в підлітків цінності життя	312
Шередько І.Г. Формування ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів як виховна проблема	317
Шкляр Н.А. Адаптація дітей раннього віку до умов ЗДО як наукова проблема	322
Ярмульська І.В. Формування соціальної компетентності учнів основної школи в умовах сучасного інформаційного простору.....	326
Відомості про авторів	332

05.09.2019р.).

9. Шестакова, Т. В. (2010). Особистісно-професійне самовдосконалення вчителя в історії та теорії педагогічної думки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики*. Київ: Вид-во «НПУ імені М. П. Драгоманова». 11(21). 111-116.

10. Язиков, О. І. (2016). Моделювання виховного середовища сучасних навчальних закладів. *Професійна освіта: теорія і практика*. 1-2(43-44). 87-94.

Таргоній І.В., м. Рівне

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ У ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

У статті розглянуто суттєві характеристики, принципи і функції позааудиторної діяльності закладів вищої освіти. Схарактеризовано потенціал позааудиторної діяльності педагогічних коледжів у контексті проблеми виховання толерантності у майбутніх учителів.

Ключові слова: толерантність, позааудиторна діяльність, майбутні вчителі, педагогічний коледж, куратор.

Моральна і духовна криза сучасного суспільства призвела до зміни цінностей та ідеалів, що виявляється у проявах насильства, нетерпимості між людьми, криміналізації суспільних відносин. У зв'язку з цим надзвичайно важливим завданням сьогодення є виховання толерантності у студентської молоді.

Нормативним підґрунтям для розв'язання зазначеної проблеми є: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки; Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді у яких акцентується увага на пріоритетності морального виховання студентської молоді, а відтак і виховання толерантності.

Юнацький вік є сенситивним для формування толерантності, оскільки в цьому віковому періоді формується світогляд, відбувається соціальне становлення молоді, формується система оціночних суджень, переконань та ідеалів, розвивається потреба до самовиховання, прагнення до особистісної емансипації, самовираження, саморефлексія.

Питання формування толерантності у школярів і студентів знайшли

відображення в дослідженнях вчених-педагогів Л. Бернадської, Т. Білоус, О. Докукіної, Л. Канішевської, В. Нечерди, О. Скрябіної, І. Сухопари, П. Степанова, Ю. Тодорцевої та ін.

Проблема виховання толерантності розглядається в працях зарубіжних дослідників А. Камю, П. Кінга, А. Маслоу, Б. Рієрдон, Ж. Сартра, М. Уолцера, В. Франкла, Е. Фромма та ін.

Різні аспекти організації позааудиторної діяльності в закладах вищої освіти набули висвітлення у працях О. Бартків, С. Вітвицької, О. Гаврилюк, О. Галєєвої, Л. Делінгевич, А. Казьмерчук, Г. Овчаренко, О. Севастьянкової, та ін.

Толерантність – інтегративна моральна якість особистості, в основі якої лежить ціннісне ставлення до інших людей, до себе, до оточуючого середовища; виявляється в доброзичливості, чуйності, співчутті, співпереживанні, терпимому ставленні, повазі до інших людей, незалежно від їхніх поглядів, звичок, характеру, темпераменту, національної та релігійної приналежності; характеризується прагненням досягти взаємної злагоди [8, с. 4].

Аналізуючи комплекс якостей толерантної особистості, В. Нечерда виокремлює такі: терпимість, упевненість у собі, силу волі, самовладання, рефлексивність, емпатію, доброзичливість, довіру, чуйність, гнучкість, гуманність, альтруїзм, почуття гумору [4, с. 52–53].

Важлива роль у вихованні толерантності у майбутніх вчителів належить куратору студентської групи, який має бути прикладом виявлення педагогічної толерантності. Домінантними якостями куратора студентської групи є: цілеспрямованість, чесність, врівноваженість, справедливість, толерантність, бажання працювати із студентами, гуманність, комунікабельність, ерудиція, педагогічний такт, педагогічний оптимізм, соціальна активність та ін.

Ключове значення у процесі виховання толерантності студентів педагогічних коледжів має ціннісно-мотиваційне ставлення куратора студентської групи до виховання толерантності у студентів; прагнення виховати толерантну особистість; знання про сутність толерантності та

специфіку її виховання у майбутніх вчителів; володіння формами і методами виховання толерантності; використання потенціалу позааудиторної діяльності в контексті виховання толерантності у майбутніх педагогів. Таким чином, куратор студентської групи виступає посередником між суспільним попитом на толерантних та висококваліфікованих педагогів.

Педагогічні коледжі покликані організовувати спеціальну роботу з виховання толерантності у майбутніх вчителів у позаурочній діяльності.

Позааудиторна діяльність є системою, що поєднує в собі мету, зміст, функції, методи й організаційно-педагогічні форми, спрямовані на розвиток активності, самодіяльності, толерантності, взаємодії студентів на принципах співробітництва та співтворчості [1].

Позааудиторна діяльність базується на принципах: добровільності, зв'язку навчання з життям, цілеспрямованості та соціальної орієнтованості, самостійності, практичної спрямованості, суспільної значущості, зацікавлення й емоційної насиченості, полікультурності та толерантності, співтворчості, поступового ускладнення, інтерактивності [6, с. 7].

Суттєвими характеристиками позааудиторної діяльності є те, що вона, по-перше, тісно пов'язана з аудиторною діяльністю, проводиться у вільний від навчання час; по-друге, організується на основі добровільної участі в ній студентів, залежно від їхніх інтересів і уподобань; по-третє, обумовлена інтересами і потребами здобувачів вищої освіти; по-четверте, результати позааудиторної діяльності не оцінюються за допомогою бальної системи [5; 7].

Позааудиторна діяльність виконує ряд функцій, серед яких: інформаційно-просвітницька, мобілізаційно-регулятивна, корегуюча, творча, компенсаторна, аксіологічна, розважальна; функція, що сприяє реалізації комунікативного потенціалу та подальшому розвитку комунікативних здібностей студентів [2, с. 55; 3].

Студенти педагогічних коледжів беруть участь у різноманітних видах позааудиторної діяльності: науково-дослідній, суспільно-політичній, трудовій, фізкультурно-спортивній, художньо-естетичній, історико-культурній та

етнографічній; організаційно-керівницькій.

Позааудиторна діяльність педагогічних коледжів має значний потенціал щодо виховання толерантності у майбутніх вчителів.

У процесі позаурочної діяльності з'являється можливість щодо створення освітнього середовища, спрямованого на формування толерантності у зазначеного контингенту здобувачів вищої освіти. Провідна роль у зазначеному виді діяльності належить куратору студентської групи (проведення кураторських годин, дискусій, диспутів, вирішення проблемних ситуацій, індивідуальна робота з проблеми виховання толерантності).

Використання різноманітних видів позааудиторної діяльності сприяє задоволенню потреби у спілкуванні з однолітками, що «...дозволяє організувати різноманітну та поліфункціональну комунікацію молоді» [9, с. 67].

Залучення студентів педагогічних коледжів до позааудиторної діяльності надає їм можливість спілкування у малих групах. Ці групи можуть ставати для них референтними, «...тобто можуть здійснювати позитивний вплив на розвиток особистісних і професійних якостей студентів» [9, с. 69].

У процесі позааудиторної діяльності у викладачів педагогічних коледжів з'являється можливість для регулярного моніторингу рівнів вихованості толерантності у студентів; проведення цілеспрямованої роботи з виховання толерантності у майбутніх вчителів.

Позааудиторна діяльність розширює межі навчальної діяльності, надає можливість вибору форм і методів виховання толерантності у майбутніх вчителів, що дозволяє розвивати у них ціннісне ставлення до інших людей, до себе; терпимість і повагу до іншої людини, незалежно від її поглядів і звичок.

Отже, використання потенціалу позааудиторної діяльності створює можливості для виховання толерантності у майбутніх вчителів.

Вивчення досвіду виховної роботи педагогічних коледжів дозволяє визначити ряд чинників, що значно ускладнюють процес виховання толерантності у студентів педагогічних коледжів. До таких чинників відносимо: глобальну зміну ціннісних орієнтацій молоді; недооцінку ролі

позааудиторної діяльності щодо виховання толерантної особистості майбутнього педагога; застарілі форми проведення позааудиторної діяльності; формалізм у виховній роботі; відсутність методичного забезпечення процесу виховання толерантності у студентів педагогічних коледжів у позааудиторній діяльності.

Переважає більшість названих чинників можуть бути усунені педагогічними засобами, а саме: підготовкою семінару для кураторів студентських груп з проблеми виховання толерантності у студентів педагогічних коледжів; використанням потенціалу позааудиторної діяльності в контексті досліджуваної проблеми; розробленням методичних рекомендацій щодо виховання толерантності у студентів педагогічних коледжів у позааудиторній діяльності.

Література

1. Гаврилюк, О. О. (2007). Формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами позааудиторної роботи. *Автореф. дис. канд. пед. наук*. Кіровоград.
2. Казьмерчук, А. В. (2013). Внеаудиторная деятельность как средство интенсификации профессионального обучения в высшем учебном заведении. *Вестник ТГПУ*. 9(137). 54-60.
3. Марачковская, О. Л. (2010). Воспитание поведенческой гибкости будущих организаторов-методистов в системе внеаудиторной работы университета. *Дисс. канд. пед. наук*. Тирасполь.
4. Нечерда, В. Б. (2014). Педагогічні умови виховання толерантності у старших підлітків у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. *Дис. канд. пед. наук*. Київ. Ін-т проблем виховання НАПН України.
5. Овчаренко, Г. Е. (2005). Педагогічні умови соціалізації студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у позанавчальній діяльності. *Автореф. дис. канд. пед. наук*. Луганськ.
6. Осаульчик, О. Б. (2013). Формування творчого потенціалу студентів аграрного університету в процесі позааудиторної виховної роботи. *Автореф. дис. канд. пед. наук*. Умань.
7. Севастьянова, О. А. (2005). Позанавчальна діяльність у ВНЗ у контексті нової освітньої парадигми. *Освіта Донбасу*. 2. 70-73.
8. Сухопара, І. Г. (2017). Формування толерантності у молодших школярів у позаурочній діяльності. *Автореф. дис. канд. пед. наук*. Умань,.
9. Школьна, М. С. (2018). Виховання соціальної зрілості студентів аграрних коледжів у позааудиторній діяльності. *Дис. канд. пед. наук*. Умань, 2018.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ

ЗРОСТАЮЧА ОСОБИСТІТЬ У СМИСЛОЦІННІСНИХ ОБРИСАХ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 жовтня 2019 року

ISBN 978-966-2716-35-1

Підписано до друку 15.10.2019
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 19.73
Наклад 300 прим.
Зам. № 012/10/19

**ВИДАВНИЦТВО
“НАІР”**

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,
тел. (034) 250-57-82, (050) 433-67-93
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції №4191 від 12.11.2011р.